

Konference o rodinném poradenství
květen 2000
lázně Sedmihorky

SEXUOLOGOVÉ A JÁ

aneb Pozvánka do Sedmihorek

Seděla jsem na prezídiu AMRP, které jednalo o letošní podobě konference v Sedmihorkách, a sledovala se, jak pomlouvám dva naše kolegy - sexuology.

O co ti jde, ptala jsem se později sama sebe. Kolegy (jakékoliv) většinou v jejich nepřítomnosti nepomlouvám, nepřipadá mi to užitečné. Navíc Radima Uzla i Jaroslava Zvěřiny si v jistém ohledu vážím a považuji je za příjemné společníky.

O co tedy jde? O jeden můj dluh. A protože to možná není jen můj dluh, ale náš dluh, a protože už nebudu působit v AMRP v žádné funkci a protože teď budu splácet jiné dluhy, ráda bych vám ho, kolegové manželští poradci, předala.

Začnu vzpomínkami. Seřadím je chronologicky:

Učitelé:

- Rakousko-Uhersko a První republika: Sigmund Freud uvádí svou přednášku velmi vtipným a velmi neúprosným bonmotem: "Dámy a pánové! Každý z nás někdy v životě onanoval. Kdo říká, že ne, onanuje dodnes."

Namítáte, že si to nemohu pamatovat? Jak by ne. V tomto duchu se odehrávala většina sexuologických diskusí, na které si vzpomínám. Buď jste souhlasili, nebo jste byli v podezření, že s Vámi něco není v pořádku.

- Naše základy lékařské:

Jaroslav Zvěřina přednáší s opovržením o "láskové teorii manželství", kterou občas šíří i manželští poradci a napomáhají tak ke špatným koncům ve skutečných manželstvích, neboť když ti dva čekají lásku, se zlou se potáží a jsou zklamaní ve svých očekáváních a jdou lásku hledat jinam.

- Naše základy psychologické:

Dostali jsme dopis od prof. St. Kratochvíla:

"Milá Bohunko,

právě jsem dostal na stůl Věstník AMRP č. 22 (1996). Překvapilo mne (příjemně), jaké procento respondentů Tvého dotazníku se pozitivně hlásilo k mé výuce v oblasti sexuologie. ..."

Kořeny touhy po změně po roce 1990:

- Jsem požádána o doporučení, kdo by mohl udělat kurs o sexualitě lidí s mentálním postižením. Ukazuje se, že naši sexuologové to neumějí, hlavně neznají novou filozofii péče o postižené. Kulatý stůl, který se na toto téma konal brzy po revoluci, dokresloval situaci: Jeden z našich sexuologů přednesl volnou úvahu na téma, "jde o to, jestli je to idiot, nebo jen debil", a jedna z přítomných matek ho požádala - "Pane doktore, prosím, neříkejte to takhle. Takhle už se opravdu nikde ve světě nemluví."

Doporučuji mou kamarádku a kolegyni Irenu Burdovou, která dělá kursy na základě svých bohatých zkušeností a metodiky americké a holandské.

Irena však nadále pracuje v Holandsku, takže část její práce přebírám já, neboť poptávka je velká.

S nadějí odkazuju na jednotlivých místech republiky rodiče lidí s postižením a pracovníky ústavů na manželské poradce, neboť ti přece musí umět pracovat se vztahovou sexualitou. K mému překvapení se ukazuje, že manželští poradci vesměs tuto práci nechtějí dělat.

- Jiří Oujezdský se při našich debatách podivuje, že lidé přicházející za ním do poradny dnes nechtějí sexuální terapii. Přemýšlíme o tom, zda se díky malé poptávce část manželsko-poradenských dovedností nevytratila. Nevíme, co se děje s klienty, nevíme, co se děje s poradci, každopádně předpokládáme, že obě strany nadále sexuálně žijí (i jen proto, že jsou to muži a ženy a že sexualita je v první řadě záležitostí identity, až poté intimacy).

- S Petrem Weissem a Jaroslavem Zvěřinou začínáme v roce 1995 při schůzkách na Sexuologickém ústavu přemýšlet o koncepci psychologické sexuologie. Rekapitulují:

* Petr Weiss vypracoval v červnu 1995 Sexuologické minimum pro psychology v partnerském a rodinném poradenství (Návrh struktury PGS programu).

1. stupeň - část teoretické a informativní

2. stupeň - část praktická a postojová

3. stupeň - praxe na akreditovaném pracovišti

4. stupeň - supervizní část

* B. Baštecká (jaro 96) vypracovala, rozeslala a zpracovala anketu pro rodinné poradce, výsledky byly uveřejněny ve Věstníku AMRP.

* Další vyjednávání (Zvěřina, Weiss, BB):

Sexoterapie vychází z prvků KBT, takže nakonec bylo dohodnuto, že by šlo o licenci z psychologické sexuologie. Což ovšem znamená ji vymezit

(např. proti lékařské) - to by měli udělat pánové Zvěřina a Weiss. Kurs by končil komisionální zkouškou.

Dohodnuto, že je třeba vypracovat projekt, který by žádal o podporu MZd (reprodukční zdraví), IPPF, MPSV (P. Weissem pověřen Jar. Zvěřina).

* Jednání BB s Petrem Šmolkou (AMRP):

PŠ uvažuje, zda by pak nebylo možné zavést pracoviště, kde se dělá psychologická sexuologie. Znamená to konstituovat obor, říct, kde se pěstuje. Tam, kde poradny dělají sexuální výchovu, by bylo dobré mít tento statut.

Je otázka, zda absolvování prvního dvoustupně je podmínkou druhého. (Některé - V. Capponi, D. Bortovou - by zajímala spíš praxe.) O studijní pobyty poradců na sexuologii zájem bude. Za kolik peněz?

Návrh: ať Petr Weiss udělá v Sedmihorkách náborový seminář.

Pak se dohodneme na počtu stupňů a výši platby.

Důležité: vypracovat KONCEPCI OBORU.

* Pak byly Sedmihorky 1996, PW tam předvedl něco jiného, a od té doby se nestalo nic.

Na tahu je tedy ke dni 14. 11. 1996 Sexuologický ústav.

V březnu 2000 mohu dodat, že onen tah už se nikdy neuskutečnil. Jaroslav Zvěřina se stal poslancem a Petr Weiss měl asi také jiné zájmy. Dnes myslím, že to bylo štěstí. Psychologická sexuologie by tehdy vznikla jen jako odvar lékařské sexuologie uvařený pro psychology.

- V roce 1995 začínám pracovat na křesťanském pracovišti. Postupně si uvědomuju, že způsob, jakým jsem byla v sexuologii vychována, je jednostranný. Těžko mohu směřem k ženě, která považuje onanii za hřích, radostně vykřikovat: "To nevádí, že nedosahujete orgasmu. Stačí, když budete masturbovat, a pak Vaši dovednost jenom převedeme do páru."

- Začínám být vnímavější. Sleduju útoky Radima Uzla na katolíky (a vice versa), sleduju slepou ideologii. Vystupuju z výboru Společnosti pro plánování rodiny (uzlovská odnož IPPF).

- Vnímám poznámku MUDr. Iva Procházky "Když tady je to těžké, tady známe a prosazujeme jen jeden pohled na sexualitu, ostatní nám chybějí." a ptám se dychtivě: "Co nám chybí?" Ivo Procházka jen tak nadhazuje: "Například pohled kulturní antropologie, kultury vůbec, umění."

- Vnímám postupné osvobozování se MUDr. Hany Fifkové a její statečný boj s vlastním oborem: upozorňuje na kolegy sexuology, kteří v rámci "sexuální terapie" zneužívají pacientky, neboť jim přímo v ordinaci dokazují, že ta anorgasmie nebude zase tak úplná.

- Vnímám znepokojení pracovníků Dětského krizového centra nad kresleným vtípem z jakýchsi novin. Na vtípu je tatínek, který s dcerkou souloží zezadu u psacího stolu. Do pokoje se dobývá matka se slovy "Co tam děláte?" Otec na to: "Ále - doučuju ji biologii."

- Učím v různých kursech, že práce se sexualitou druhých znamená hlavně schopnost uvědomovat si vlastní sexuální postoje. Dělán cvičení postojů k sexuálnímu styku před manželstvím. Argumenty pro sex před manželstvím stereotypně vypovídají o tom, jak se nám podařilo ošálit národ. "No přece, aby pak neměli v manželství sexuální problémy!" A vždy znovu úžas, že sexuální styk před manželstvím nevypovídá o kvalitě sexuálního života v manželství téměř nic.

- Na začátku roku 1999 přednáším o sociokulturní normě a jako vždycky se zmiňuju o jejím používání a zneužívání: "Někteří naši mužští sexuologové kdysi začínali články o sexuálním zneužívání a incestu připomínkou, že ve starém Egyptě byl incest normální. Připadalo mi to velmi necitlivé vůči našim dnešním obětem incestu." Vyřkla jsem svoje slova o "kdysi" s přesvědčením, že minulost je daleko za námi. Jedna studentka mi ale přinesla publikaci, kde byla uvedená formulace o incestu ve starém Egyptě použita téměř doslovně. Rok vydání? 1997.

- Na konci roku 1999 mám tu čest několikrát diskutovat s dr. Jaroslavem Madlafouskem, našim předním etologem a evolučním psychologem. Zapáleně vypráví: "Pokud rozumíte evoluci, rozumíte i tomu, proč se v určitém momentě musí do kontextu vztahu mezi mužem a ženou dostat láska. Proto jsme už ve VÚPsu učili naše sexuology, aby byli vnímaví na kontext a aby pojímali sex vždy širě - jako součást vztahu, aby věděli i o lásce." - "Moc se vám to nepovedlo," podotýkám jedovatě.

- Na stole prof. Kratochvíla leží začátkem roku 2000 americká kniha Sexuality Today (rok vydání 1994), s chutí si v ní čtu: "Je zcela zásadní, aby odborník, u kterého hledá člověk pomoc se sexuálními problémy, rozuměl klientově náboženské orientaci. Ta totiž ovlivňuje způsob, jakým by se sexuální otázky měly probírat a řešit."

Až sem sahaly vzpomínky, teď přijdou myšlenky.

Co si dnes myslím:

- Přemýšlím o tantrickém pojetí sexuality a uvědomuju si, že všichni jsme zajatci západní kultury: je jedno, zda dáváme přednost askezi nebo konzumu. Oba jsou to způsoby rozhovoru se základem naší kultury - židovsko-křesťanskou tradicí.

- Sleduju štěpení světa a smutně vnímám, jak jsem se spolupodílela na přechýlení naší sexuologie na stranu lékařskou, objektivizující, zpředmětněnou, na stranu připitomělých "machovských" fórů a zjednodušení.

- Snad si už více uvědomuju, že stejně jako se společensky nehodí dělat vtipy o Rómech (to mohou jen Rómové), nehodí se ani dělat vtipy o znásilněných ženách. Obojí je politikum. Sice si užijeme méně legrace, ale tím se všude ve světě platí za vnímavost k právům a citům menšin.

V co doufám:

- Že se sexuologie opět ujmou manželští a rodinní poradci se svou vnímavostí ke kontextu, s vědomím, že my sami jsme součástí diagnózy, a se svým ženským - na vztahy zaměřeným - vnímáním světa.

- Že se rodinní poradci znovu naučí potřebným dovednostem, pokud je pozapomínali.

- Že se časem vytvoří česká psychologická sexuologie.

- Že pro nás všechny bude přínosná sexuologická řada v Sedmihorkách, kterou uvede David Václavík pohledem kulturní antropologie, naváže Jaroslav Madlafousek pohledem evoluční psychologie a pokračovat budou Jaroslav Zvěřina přístupem lékařským a Stanislav Kratochvíl přístupem psychologickým.

Na co se těším: Těším se s Vámi všemi na shledanou.

Bohumila Baštecká

Hodonín, 20. března 2000